

Papp Tekla[1]: Az előtársaságról – újólag

Debreceni Jogi Műhely, 2007. évi (IV. évfolyam) 3. szám (2007. július)

E rövid tanulmány megírásának szükségességét abban láttuk, hogy az 1997. évi CXLIV. törvény (régii Gt.) által a magyar társasági jogba beemelt német jogintézménnyel[2], az előtársasággal kapcsolatos bizonytalanságokat az új társasági törvény (2006. évi IV. tv.) sem küszöbölte ki. Az alábbiakban az e tárgykört érintő munkákat[3] is szintetizálva tettünk kísérletet egy egységes logikájú, zárt rendszer kidolgozására az előtársaságra vonatkozóan.

1. Az előtársaság ismérvei

A gazdasági társaság a társasági szerződés ellenjegyzésének vagy közokiratba foglalásának napjától a létrehozni kívánt gazdasági társaság előtársaságaként működhet [Gt. 15. § (1); LB Cgf. VII. 33.127/1999.]. E törvényi megfogalmazás alapján a gazdasági társaság alapítói két lehetőség közül választhatnak:

- vagy úgy döntenek, hogy a társaság működését a cégbírósági bejegyzés, a jogképesség elnyerése után kezdi meg,
- vagy élnek a Gt. biztosította, létrejövételt megelőző formában való működés lehetőségével, és a cégbírósági végzés meghozataláig előtársaságként funkcionálnak. Megjegyezzük, hogy a Gt. és a Ctv. gazdasági társaság alapításával kapcsolatos rendelkezései következtében az előtársaság jogintézményének jelentősége nem számottevő, mivel a cégbíróság ügyintézési határidői rövidek, és ezek szerződésminta alkalmazása, vagy az egyszerűsített cégeljárás esetén tovább rövidülnek.

Az előtársaság nem különbözik az alapítandó gazdasági társaságtól, hanem a létrehozandó társasággal azonos, annak átmeneti, feltételes, létrejövételt megelőző minősége (Wellmann György)[4]. Az előtársaság a létrehozandó gazdasági társasággal azért azonos, mert az alapítandó társasági forma szabályai irányadóak rá, a megalakuló gazdasági társaság előképe. A létrejött gazdasági társaságnak azért átmeneti formációja az előtársaság, mert léte a társasági szerződés megkötésétől a cégbíróság – bejegyző vagy elutasító – végzésének meghozataláig tarthat. Az előtársaság a gazdasági társaság feltételes alakzata, mert a végleges társaság létrejötté a cégbejegyzés tényétől – és egyben feltételétől – függ (amely konstitutív hatósági aktus). Az előtársaság a gazdasági társaság létrejövételt megelőző minősége, mert végleges, megalapított társaságról csak a cégbejegyzést követően beszélhetünk. Tehát az előtársaság a létrejött gazdasági társaság perszónifikációs állomása (Sárközy Tamás)[5].

Az előtársaság jogképessége létszakaszaihoz igazodik:

- A társasági szerződés megkötésétől a cégbejegyzési kérelem benyújtásáig üzletszerű gazdasági tevékenységet nem végezhet [Gt. 15. § (3) bek.], tehát az alapítási célt tekintve (üzletszerű gazdasági tevékenység folytatása és ezáltal profitszerzés): gazdasági társaságkénti értelemben nem működik, azaz jogképességgel sem rendelkezik[6]. Véleményünk szerint ebben – a legfeljebb 30 napos – időszakban az előtársaság az alapítók között (belső jogviszonyban) a társasági szerződés ellenjegyzésétől (vagy közokiratba foglalásától) egzisztál, viszont külső jogviszonyban szervezetként még nem, csak többalanyú speciális kötelmi szerződésként jelenik meg. A szervezetté válás és az önálló jogalannyá válás útján akkor indul el az előtársaság, mikor bejegyzési kérelmét benyújtja a cégbírósághoz és cégjegyzékszámot kap (azonosításra és megkülönböztetésre) és a „b.a.” toldatot köteles feltüntetni iratain a cég neve mellett.

- A cégbejegyzési kérelem előterjesztésétől a cégbírói végzés meghozataláig üzletszerű gazdasági tevékenységet végezhet az előtársaság [Gt. 15. § (3) bek.], működhet, azaz jogképes. Azonban ekkor is csak sajátos, korlátozott jogképességgel rendelkezik társasági jogi szempontból: a cégbejegyzésig hatósági engedélyhez kötött tevékenységet nem végezhet, a társasági szerződés nem módosítható, a tagok személyében változás nem következhet be, nem szűnhet meg – sem jogutóddal, sem anélkül –, gazdasági társaságot nem alapíthat [Gt. 15. § (3) bek., 16. § (1) bek.; Pest Megyei Bíróság 6 Cg. 13-09-084220/8., EBH 2003. 883., BH 2003. 471., Fővárosi Ítéltábla 16. Gf. 40. 815/2003/2.]. Más jogágak (adó jog, pénzügyi jog, polgári eljárás jog, társadalombiztosítási jog, polgári jog) teljes jogképességet adnak az előtársaságnak, tehát

-az előtársaságot adóbevallási és fizetési kötelezettség terheli [1999/21. APEH iránymutatás, 13/1991. (V. 21.) PM-rend.],

-az előtársasági időszak (a cégbejegyzési kérelem elutasítása esetén) üzleti évnek tekintendő [2000. évi C. tv. 11. § (5) bek.; 4/2001., 26/2004. és 63/2004. számviteli kérdések],

-perelhet és perelhető [Baranya Megyei Bíróság Gazdasági Kollégiumának 3/2001. (VII. 6.) sz. kollégiumi ajánlása],

-foglalkoztató és társas vállalkozó (1997. évi LXXX. tv. 4. § a), d) pontok),

-tulajdont szerezhet, szerződést köthet.

2. Az előtársaság működése

Az előtársasági jelleget a cégbejegyzési eljárás alatt a társaság elnevezéséhez fűzött „b.a.” (bejegyzés alatt) toldattal kell jelezni a jogügyletkötések során és az iratokon is [Gt. 15. § (2) bek.]. Az előtársasági jelleg feltüntetésének elmulasztása esetén – feltéve, hogy a cégbírói végzés a gazdasági társaság bejegyzési kérelmét elutasítja – a megkötött jogügyletek az alapítók által együttesen megkötött ügyleteknek minősülnek [Gt. 15. § (2) bek.]; véleményünk szerint ekkor a Ptk. „Több jogosult vagy több kötelezett a szerződésben” című fejezete (XXVIII.) alkalmazandó.

Az előtársaság nevében és javára a társasági szerződésben kijelölt vezető tisztségviselők járnak el a létrehozni kívánt gazdasági társaság cégbejegyzéséig [Gt. 15. § (2) bek.].

Az előtársaság

- a cégbejegyzési kérelem benyújtásáig üzletszerű gazdasági tevékenységet nem folytathat [Gt. 15. § (3) bek.],
- a cégbejegyzésig hatósági engedélyhez kötött tevékenységet nem végezhet [Gt. 15. § (3) bek, 16. § (1) bek. d) pont],
- tagjainak személyében változás nem következhet be, a Gt. által előírt eseteket kivéve [pl.: vagyoni hozzájárulás nem teljesítése esetén; Gt. 14. §, 16. § (1) bek. a) pont],
- a társasági szerződés nem módosítható, kivéve a cégbírói hiánypótlási felhívásának teljesítését [Gt. 16. § (1) bek. b) pont]; Azonban a Gt. nem zárja ki, hogy az előtársaság tagjai a társasági szerződést módosítsák úgy, hogy a módosítás hatálya a cégbejegyzést követő napon áll be (Pécsi Ítéltábla Cgf. V. 30 100/2006/2.),
- nem kezdeményezhető a tag kizárására irányuló per [Gt. 16. § (1) c) pont],
- jogutód nélküli és jogutóddal való (társasági formaváltás, egyesülés, szétválás, kht-vá alakulás) nem határozható el [Gt. 16. § (1) bek. e) pont],
- gazdasági társaságot nem alapíthat, abban tagként nem vehet részt [Gt. 16. § (1) bek. f) pont]; egyebekben a létrehozni kívánt gazdasági társaságokra vonatkozó szabályokat kell alkalmazni az előtársaságra [Gt. 16. § (1) bek.].

3. Az előtársaság megszűnése

Az előtársasági lét kétféleképpen érhet véget: a cégbíróság vagy bejegyzi a gazdasági társaságot, vagy elutasítja annak bejegyzési kérelmét.

1. Az előtársaság megszűnése a gazdasági társaság cégbejegyzésével

Ebben az esetben az előtársaság automatikusan megszűnik, és a gazdasági társaság végleges társaságként működik tovább. Bármiféle jogutódlás nélkül az előtársaság jogügyletei a bejegyzett gazdasági társaság jogügyleteinek minősülnek [Gt. 16. § (2) bek.]. Az előtársaság által szerzett jogok/vállalt kötelezettségek bármiféle átruházás, hozzájárulás, jóváhagyás nélkül a létrejött gazdasági társaság jogai és kötelezettségei lesznek. Ezt a társasági törvény által konstruált sajátos átmenetet jogalanyi kontinuitásnak, jogfolytonosságnak (és nem jogutódlásnak!) tekintjük (Wellmann György)[7].

2. Az előtársaság megszűnése a gazdasági társaság cégbejegyzési kérelmének jogerős elutasítása miatt

Amennyiben a gazdasági társaságot nem jegyzi be a cégbíróság, a feltételes helyzet anélkül szűnik meg, hogy a társaság létrejötte szempontjából a felfüggesztő feltétel (a cégbejegyzés) bekövetkezne, a gazdasági társaság megalakulása megtörténne. A cégbíróság bejegyzést elutasító végzése pedig bontó feltételnek minősül: az előtársasági jogviszony megszűnését eredményezi.

A cégbejegyzési kérelem jogerős elutasításáról való tudomásszerzést követően az előtársaság további jogokat nem szerezhetsz, kötelezettségeket nem vállalhat és köteles működését haladéktalanul megszüntetni. E törvényi előírások [Gt. 16. § (3) bek.] megszegésével okozott károkért az előtársaság vezető tisztségviselői korlátlanul és egyetemlegesen kötelesek helytállni.

Mivel a cégbejegyzés elutasítása folytán nem jött létre jogalany, az előtársaság megszűnésére a felszámolási, valamint a végelszámolási eljárás szabályai nem alkalmazhatóak.

Az előtársaság megszüntetése esetén rendezni kell a jogviszonyokat:

- a társasági szerződés lehetetlenülése folytán a tagok egymás közötti elszámolásának van helye, és
- a harmadik személyekkel kötött jogügyletekből származó jogokat és kötelezettségeket, azaz a külső jogviszonyokat is rendbe kell tenni.

Felmerül a kérdés, hogy a tagok milyen jogcímen érvényesíthetik az előtársaságot megillető jogokat és kötelezettségeket? A társasági törvény rekodifikálása előtt a jogirodalomban volt olyan vélemény, hogy a törvényi engedmény vagy az ipso iure jogutódlás (Wellmann György)[8] lenne a megoldás annak a problémának a rendezésével kapcsolatban, hogy hogyan léphetnek a tagok az előtársaság szerződési pozíciójába, és érvényesíthetik annak jogait, követeléseit. Azonban az új Gt. (2006. évi IV. tv.) továbbra is szabályozatlanul, és így rendezetlenül hagyta a kérdést. Mi a megoldást a Gt. 15. § (2) és (3) bekezdéseinek analóg alkalmazásában látjuk: a cégbejegyzés elutasítása esetén az előtársaság visszakerül abba az „állapotba”, ahol a cégbejegyzési kérelem benyújtása előtt volt (lásd: 1. pontban az előtársaság jogképességét illetően az a) alpontot); tehát többalanyú speciális kötelmi szerződés létezik már csak a tagok között és így az előtársaságot megillető jogok és követelések rendezésére – attól függően, hogy osztható vagy nem osztható szolgáltatásról van-e szó –, a Ptk. jogosulti egyetemlegességre [335. § (1) bek.] és jogosulti együttességre [334. § (3) bek.] vonatkozó rendelkezéseit tekintjük alkalmazandónak a Gt. 9. § (2) bekezdésének a közvetítése révén. Ezek a szabályok nemcsak a külső, hanem a belső – az előtársaság tagjai közötti – jogviszonyban is irányadóak az elszámolásra.

Amennyiben az előtársaságot harmadik személyek irányában tartozások terhelték és az induló vagyon fedezi ezeket, akkor a külső jogviszonyok rendezettnek tekinthetők. Ha még a tartozások kiegyenlítése után marad fenn vagyon, akkor azt a tagok között kell felosztani: kkt-nál és bt-nél vagyoni hozzájárulásuk arányában (Gt. 106. §), kft-nél a törzsbetétek arányában [Gt. 165. § (2) bek.], rt-nél a részvényekre ténylegesen teljesített befizetések, illetve nem pénzbeli vagyoni hozzájárulások alapján, részvényeik névértékének arányában [Gt. 278. § (1) bek.].

Ha a vagyon nem fedezi a tartozásokat, akkor az előtársaság működésének megszüntetéséig vállalt kötelezettségekből eredő tartozásokért a tagok a gazdasági társaság megszűnésére vonatkozó szabályok szerint kötelesek helytállni [Gt. 16. § (3) bek.]. Eszerint,

- amennyiben a létrehozni kívánt gazdasági társaságnál a tagok felelőssége korlátlan és egyetemleges (kkt., bt. beltágjai), akkor az előtársaság tartozásaiért is így fognak helytállni a tagok; belső jogviszonyban pedig a felosztott társasági vagyomból való részesedésük arányában viselik a tartozást, ha a társasági szerződés másként nem rendelkezik [Gt. 68. § (2) bek.]. (Ha a tagok a társasági vagyomból nem részesedtek, akkor helytállásuk egymás közötti elszámolása történhet a vagyoni hozzájárulás arányában, vagy egyenlő mértékben.);
- a korlátozott tagi felelősségű társaságoknál (kft., rt.) és a bt. kültagjánál az előtársaság tagjai csak a rendelkezésre bocsátott vagyoni hozzájárulásukat vesztik el, és a felosztott társasági vagyomból nekik jutó rész erejéig áll fenn felelősségük a megszünt előtársaságot terhelő kötelezettségekért [Gt. 68. § (3) bek.] (már amennyiben marad felosztható vagyon). Ha a tagok helytállása ellenére ki nem elégített követelések maradtak fenn, vagy mivel nem volt felosztható vagyon és így tagi helytállás sem, a tartozásokért harmadik személyek irányában a létrehozni kívánt gazdasági társaság vezető tisztségviselői korlátlanul és egyetemlegesesen felelnek [Gt. 16. § (4) bek.]. Korlátozott tagi felelősség esetén a belső jogviszonyokban (a tagok között) való elszámolás nem merül fel, mert vagy mindegyik tag az előtársasági vagyomból részesüléssel áll helyt (tehát már tagonként lebontott a felelősség mértéke), vagy felosztható vagyon hiányában nem terheli a tagot felelősség. A mögöttes helytállásként szabályozott vezető tisztségviselői felelősségnél, a vezető tisztségviselők közötti elszámolás egyenlő mértékű lesz, mivel objektív a helytállási kötelezettségük. Fontosnak tartjuk arra rámutatni, hogy a korlátozott tagi felelősségű társasági formáknál diszkriminációt eredményezhet az a tagok között az előtársaság megszüntetésénél, hogyha az egyik tag már teljesítette a vagyoni hozzájárulását, akkor az ezt feltehetően elveszti az előtársasági tartozások kiegyenlítésekor, míg a vagyoni hozzájárulást még nem teljesítő tagtól a teljesítést már a lehetetlenült társasági szerződés alapján nem lehet kikényszeríteni [Ptk. 312. § (1) bek.].

Felhasznált joganyag

Jogsabály

1. 2006. évi IV. tv. – a gazdasági társaságokról
2. 1959. évi IV. tv. – a Polgári Törvénykönyvről
3. 2000. évi C. tv. – a számvitelről
4. 1997. évi LXXX. tv. – a társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről
5. 13/1991. (V. 21.) PM-rend. – a települési önkormányzat hatáskörébe tartozó adók és adók módjára behajtandó köztartozások nyilvántartásáról, kezeléséről és elszámolásáról

Jogirodalom

1. Társasági törvény, cégtörvény 2006 (Szerk.: Sárközy T.; HVG-ORAC; Bp.; 2006.)
2. A gazdasági társaságokról szóló törvény magyarázata (Szerk.: Miskolczi Bodnár P.; KJK-Kerszöv; Bp.; 2002.)

3. Wellmann György „A Ptk. és a Gt. kapcsolódási pontjai az új Ptk. koncepció tükrében” (Gazdaság és Jog; 2002/9.; 9–14. pp.)
4. Wellmann György „Felelősség az előtársaság nevében vállalt kötelezettségeikért” (Gazdaság és Jog; 2001/1.; 8–10. pp.)
5. Lászlófi Pál „Az előtársaságról, különös tekintettel annak jogalanyiságára” (Magyar Jog; 2003/2.; 84–93. pp.)
6. Veszely Józsefné „Az előtársaság jogalanyisága” (Céghírnök; 1999/6.; 3-4. pp.; 1999/7; 3-4. pp.)

Jogalkalmazói döntések

1. LB Cgf. VII. 33.127/1999.
2. Pest Megyei Bíróság 6 Cg. 13-09-084220/8.
3. Pécsi Ítéltábla Cgf. V. 30 100/2006/2.
4. ÍH 2006. 122.
5. EBH 2003. 883.
6. BH 2003. 471.
7. Fővárosi Ítéltábla 16. Cgf. 40.815/2003/2.
8. 1999/21. APEH iránymutatás
9. 4/2001. Számviteli kérdés
10. 26/2004. Számviteli kérdés
11. 63/2004. Számviteli kérdés

[1] Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Polgári Jogi és Polgári Eljárásjogi Tanszék, egyetemi docens

[2] A Vorgründungsgesellschaft-ról és a Vorgesellschaftfról lásd: Papp Tekla „ A német korlátolt felelősségű társaság felelősségi megoldásai az alapítási stádiumban” (Magyar Jog; 1993/10.; 630-631. pp.); Lászlófi Pál „Az előtársaságról, különös tekintettel annak jogalanyiságára” (Magyar Jog; 2003/2.; 84-86. pp.)

[3] Veszely Józsefné „Az előtársaság önálló jogalanyisága I.-II.” (Céghírnök; 1999/6.; 3-4. pp.; 1997/7.; 3-4. pp.); Wellmann György „Felelősség az előtársaság nevében vállalt kötelezettségeikért” (Gazdaság és Jog; 2001/1.; 8-10. pp.); Wellmann György „A Ptk. és a Gt. kapcsolódási pontjai az új Ptk. koncepció tükrében” (Gazdaság és Jog; 2002/9.; 9-14. pp.); Lászlófi Pál „Az előtársaságról, különös tekintettel annak jogalanyiságára” (Magyar Jog; 2003/2.; 84-93. pp.)

[4] „Felelősség az előtársaság nevében vállalt kötelezettségeikért” (Gazdaság és Jog; 2001 i. m. 8. p.)

[5] „A magyar társasági jog Európában” (HVG-ORAC; Bp.; 2001.; 140. p.)

[6] A jogirodalomban ezzel kapcsolatban nincs egységes vélemény: Veszelyné szerint (Céghírnök i.m.) az előtársaság önálló jogalany, jogképes, ezzel ellentétes álláspont lásd: Wellmann 2001 i. m. 9. p., 2002 11. p.; Lászlófi i. m. 88. p.; ÍH 2006. 122.

[7] 2001 i. m. 9. p., 2002 i. m. 11. p.; Veszelyné 1999/6. i. m. 4. p.

[8] 2002 i. m. 11. p.